

Висновок

**Національного агентства з питань запобігання корупції щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо поширення дії законодавства у сфері запобігання корупції на членів правління Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Пенсійного фонду, членів Наглядової ради Пенсійного фонду та відповідних посадових осіб»
(реєстр. № 5881 від 02.09.2021)**

Законопроектом пропонується вирішити проблеми, які виникли у зв'язку з неоднозначним тлумаченням на практиці правового статусу Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Пенсійного фонду, а також статусу осіб, які входять до органів їх управління, посадових осіб тощо з точки зору поширення на них Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон).

Вирішити цю проблему пропонується шляхом внесення змін до п.п. «а» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону, віднісши осіб, які входять до складу правління Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Пенсійного фонду та Наглядової ради Пенсійного фонду, а також посадових осіб виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України та її робочих органів, виконавчих органів Пенсійного фонду до числа ***осіб, які для цілей Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.***

У цілому, підтримуючи ідею забезпечення правової визначеності в цьому питанні шляхом безпосереднього закріплення у ст. 3 Закону положення про те, що зазначені особи є суб'єктами, на яких поширюється дія Закону, Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) вважає за доцільне зазначити таке.

1. Згідно зі ст.ст. 4, 9 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» Фонд соціального страхування України є органом, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням і реалізує політику у відповідній сфері.

У Статуті Фонду соціального страхування України, затвердженого постановою правління Фонду від 11.04.2017 № 28, визначено, що основними завданнями Фонду та його робочих органів є, зокрема: реалізація державної політики у сферах соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, медичного страхування, здійснення контролю за використанням роботодавцями та застрахованими особами коштів Фонду.

Окрім цього, відповідно до ст.ст. 8, 34 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на

випадок безробіття створюється для управління страхуванням на випадок безробіття, акумуляції страхових внесків, контролю за використанням коштів, виплати забезпечення та надання соціальних послуг, здійснення інших функцій згідно із цим Законом і статутом Фонду.

Відповідно до Статуту Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття¹ основними напрямками діяльності вказаного Фонду є, зокрема: управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття, контроль за надходженням страхових внесків відповідно до закону, контроль за використанням коштів.

У ст. 58 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» встановлено, що Пенсійний фонд є органом, який здійснює керівництво та управління солідарною системою, провадить збір, акумуляцію та облік страхових внесків, призначає пенсії та підготує документи для її виплати, забезпечує своєчасне і в повному обсязі фінансування та виплату пенсій, допомоги на поховання, здійснює контроль за цільовим використанням коштів Пенсійного фонду України, вирішує питання, пов'язані з веденням обліку пенсійних активів застрахованих осіб на накопичувальних пенсійних рахунках, здійснює адміністративне управління Накопичувальним фондом, соціальні та інші виплати, передбачені законодавством України, та інші функції, передбачені цим Законом і статутом Пенсійного фонду України.

Беручи до уваги положення законів та установчих документів, що визначають завдання, права та обов'язки Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Пенсійного фонду, можна дійти висновку, що діяльність вказаних фондів, а отже, й зазначених у законопроекті осіб **спрямована на реалізацію функції держави в соціальній сфері.**

Із цього випливає, що всі зазначені особи мають бути включені не до п. 2 ст. 3 Закону (особи, які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування), а **до п. 1 ст. 3 Закону, тобто до переліку осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.**

2. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» управління Фондом соціального страхування України здійснюється на паритетній основі державою, представниками застрахованих осіб і роботодавців. Безпосереднє управління вказаним Фондом соціального страхування України здійснюють його *правління та виконавча дирекція.*

Згідно з ч. 1 ст. 6 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» до складу правління Фонду входять по сім представників держави, застрахованих осіб та роботодавців, які виконують свої обов'язки **на громадських засадах.**

¹ Затверджений постановою правління Фонду загальнообов'язкового соціального страхування України на випадок безробіття від 06.07.2000 № 2 (зі змінами).

Форма роботи правління Фонду соціального страхування України – засідання, які проводяться відповідно до затвердженого Фондом соціального страхування України плану, але не рідше одного разу на квартал.

Виконавча дирекція Фонду соціального страхування України є постійно діючим виконавчим органом правління Фонду соціального страхування України (див., зокрема, ст. 8 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»).

Робочими органами виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України є її управління в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, що створюються за рішенням правління Фонду соціального страхування України на підставі затвердженої ним структури органів цього Фонду. Управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України є юридичними особами, мають самостійні кошториси, печатки із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, а також мають відділення в районах і містах обласного значення. Відділення управлінь виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України є відокремленими підрозділами робочих органів виконавчої дирекції Фонду, що створюються за рішенням правління Фонду без статусу юридичної особи.

Враховуючи положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» управління Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття здійснюється також на паритетній основі державою, представниками застрахованих осіб і роботодавців.

Згідно з ч. 2 ст. 10 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» управління Фондом здійснює правління Фонду, до складу якого входять по 5 представників від держави, застрахованих осіб та роботодавців, які виконують свої обов'язки *на громадських засадах*.

Правління Фонду проводить свої засідання відповідно до затвердженого плану, але не рідше ніж один раз на квартал.

У ст. 59 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» також передбачено паритетне управління Пенсійним фондом представниками держави, застрахованих осіб і роботодавців. Органами управління Пенсійного фонду є правління та виконавча дирекція Пенсійного фонду.

Згідно з ч. 3 ст. 60 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» члени правління Пенсійного фонду виконують свої обов'язки *на громадських засадах*.

Правління Пенсійного фонду здійснює свої функції шляхом проведення засідань.

Також у Пенсійному фонді створюється Наглядова рада з метою здійснення контролю за виконанням Пенсійним фондом законодавства про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, статутних завдань та цільового використання коштів Пенсійного фонду.

До Наглядової ради, яка складається з 15 осіб, входять у рівній кількості представники від держави, застрахованих осіб і роботодавців. Засідання Наглядової ради проводяться відповідно до плану, але не рідше одного разу на квартал. Відповідно до ч. 3 ст. 65 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» члени Наглядової ради здійснюють повноваження *на громадських засадах*.

Із зазначеного вище випливає, що *законопроектом пропонується в однаковий спосіб врегулювати правовий статус двох принципово різних категорій осіб:*

1) посадових та службових осіб Фонду соціального страхування України, виконавчих органів Пенсійного фонду, які реалізують свої повноваження (в тому числі функції держави) на постійній основі та отримують за це відповідну винагороду;

2) членів правління Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Пенсійного фонду та членів Наглядової ради Пенсійного фонду, які реалізують свої безпосередні повноваження лише періодично та виключно на громадських засадах.

Зазначена вище відмінність цих категорій осіб, на думку Національного агентства, вимагає забезпечення відмінного правового статусу цих осіб з огляду на застосування до них положень Закону.

Зокрема, на членів правління Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Пенсійного фонду, членів Наглядової ради Пенсійного фонду (якщо вони не охоплюються іншими підпунктами п. 1 чи п.п. «а» п. 2 ст. 3 Закону), з позиції Національного агентства, *не доречно поширювати вимоги ст.ст. 25 і 36 Закону*.

З огляду на зазначене у пп. 1, 2 цього Висновку найбільш оптимальним способом вирішення проблеми, на вирішення якої розроблено законопроект, на думку Національного агентства, є такі зміни:

1) доповнення п.п. «и» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону після слів «посадові та службові особи інших державних органів» словами «у тому числі Фонду соціального страхування України та Пенсійного фонду»;

2) доповнення п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону новим пунктом такого змісту: «к) члени правління Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Пенсійного фонду, члени Наглядової ради Пенсійного фонду.»;

3) закріплення у ст. 25 Закону норм, згідно з якими на членів правління Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Пенсійного фонду та членів Наглядової ради Пенсійного фонду *не поширюються положення цієї статті*, крім випадків, коли вони є особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, згідно з іншими підпунктами п. 1 ст. 3 Закону;

4) закріплення у ст. 36 Закону норм, згідно з якими на членів правління Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Пенсійного фонду та членів Наглядової ради Пенсійного фонду *не поширюються положення цієї статті*, крім випадків, коли вони:

- є особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, згідно з іншими підпунктами п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону;
- є особами, зазначеними у п.п. «а» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону.

**Керівник Департаменту
антикорупційної політики**

Дмитро КАЛМИКОВ